

عکس: پد مداری شاعرانه

اکنون که سوه من دفتر «فلسفه عکاسی» منتشر شده است؛ شاید به اندازه کافی درباره اهمیت آن شش دان به «عکس» و «عکاسی» سخن گفته‌ام؛ هر چند باز هم نمی‌توانم از تأکید بر این نکته خودداری کنم که در همه تنه‌دگی‌های شاخه‌های مختلف دانش، علم و هنر، ما را ناگزیر می‌کند با نگاهی به رشته‌های به سراغ پرسشها و دغدغه‌های حرفه‌ای مان برویم. شاید کسی که به‌طور تخصصی به فلسفه و علوم انسانی اشتغال دارد، لازم نباشد عملاً دوره‌ها را به دست بگیرد و عکاسی کند، اما از آن جا که اندیشه تاریخی است و تاریخ، محصولی از مواجهه حوزه‌های گوناگون است، قطعاً به مسائل بر می‌خورد که او را وادار به سرکشیدن به مرزهای دانشهای همسایه‌هاش خواهد کرد. عکاسی نیز با خود پرسشهایی را به همراه آورده است که از منظرهای مختلف فلسفی، جامعه‌شناختی، تاریخی، نشانه‌شناختی و انسان‌شناختی ما را به چالش می‌کشد؛ این جاست که نیاز به شناخت ابعاد این حوزه ضروری می‌نماید.

همانطور که پیشتر هم آمد، در سخن‌دهی و شماره‌های فلسفه عکاسی 1 و 2، در حد بضاعت دلایل اهمیت آن شش دان به عکاسی را طرح کردیم و کوشیدیم در قالب گفت‌وگوها و متنهایی که تألیف ترجمه شدند، برخی از جنبه‌ها را برجسته کنیم؛ اما آنچه اکنون نیازمند تأکید و مراقبت بیشتر است، بررسی و نقد سه شماره‌های است که در قالب همکاری مشترک با استادان و دوستان متخصص در حوزه عکاسی منتشر کردیم. با توجه به این که فلسفه عکاسی، موضوع جدیدی است و هنوز آثار متعددی در این حوزه منتشر نشده‌اند، نیازمند بررسی نقادانه این سه شماره هستیم. روی این سخن، به ویژه با دوستانی است که چه از حوزه عکاسی و چه از حوزه فلسفه و فلسفه هنر، این سه دفتر را مطالعه کرده‌اند و آن را مفید و آغازگر این حوزه ناقص و غریب‌منسجم افتخارند. حوزه فلسفه عکاسی نیز مانند بسیاری دیگر از فلسفه‌های مضاف، عمر بسیار کوتاهی دارد و در این مرحله پیش از هر چیزی نیازمند نگاهی سنجشگرانه است. البته ناگفته نماند که ما هیچ ادعایی مبنی بر کامل و جامع بودن این مجموعه نداریم و به تازگی این موضوع و ابتدا می‌بودن تلاشها مان کاملاً آگاهیم؛ با این حال، با فرض مفید بودن چنین تلاشهایی، شناخت نقاط ضعف و قوتش می‌تواند سبب شود گامهای بعدی را درست‌تر برداریم. بنابراین، ما دو ارجمند استادان، همکاران و دوستان عزیز، ما را از نگاه نقادانه‌شان محروم نکنند. اما نکته دیگری که فارغ از نظروزرهای تخصصی ما، مهم به آن اشاره کنیم ارتباط عکس و عکاسی با تجربه‌های زیسته، احساسات و عواطف شخص مان است. عکس جزئی از قابل انکار از زندگی و جهان ما شده است؛ به راستی «ما در جهان عکس زندگی می‌کنیم». و با آنکه قرار نیست همه ما عکاسهای قابلی شویم، اما شاید بتوانیم بهتر از قبل نحوه نگریستن به عکسها را با آموزیم. عباس صفاری در شعر «دوره‌ها ن قدامی» (کتابی با هم نام- مروارید)، بساز با دوستگی ما را با عکاسی به تصویر می‌کشد:

«این دوره‌ها ن سه‌ماهه قدیمی را نیز

برای هم ن خردیم

با ادبیاتی

چگونه در عکسی مات

ثابت کرده است

درختهای خاک آلودهای را

که عمر من است

و از دو سوی خیابان می‌گذرد.»

دفتر نخست فلسفه عکاسی در فروردین 1393 (شماره 96) و دفتر دوم در فروردین 1395 (شماره 120) به ترتیب با هفت و شش نوشتار منتشر شدند. شش نوشتار شماره پیش، به ترتیب عبارت بودند از: «فلسفه و عکاسی» گفت‌وگو با فرشید آذرنگ، «عکاس- مولف» گفت‌وگو با رهام شراز (بخش نخست)، «تاریخ مختصری از نظریه‌های عکاسی» نوشته ساجد تینی. کر بل، ترجمه حسن خوبدل (بخش نخست)، «عکاسی ما: تاریخ هنر و فلسفه» در مومند کاستلو- مارگارت اوریسن، ترجمه عباس نوری، «ترجمه، عکاسی، بارت» به قلم سیمک حاجی محمد، «عکاسی، حقیقت، آگاهی» به قلم هادی آذری. سوه من دفتر فلسفه عکاسی (شماره 121) مشتمل بر شش مطلب دیگر است. نخستین نوشتار با عنوان «ضربه چهارم» گفتوگویی است با دکتر محمدضمان. در این گفتوگو ابتدا به یکی از مهمترین پرسشهای فلسفه عکاسی پرداختیم و آن این که «فلسفه چگونه عکاسی را به موضوعی برای اندیشه تبدیل می‌کند؟» همچنان از او درباره رابطه فلسفه و عکاسی، جایگاه عکاسی در زبانشناسی تحلیلی و قاره‌های، فرهنگ‌مداری، رابطه تصویر با قدرت و

۱ ادولوی، انتقادات والتر بنام به عکاسی پرس دم. در بخشهای پانی ان گفت و گو تمرکز به شتری براند شه راجر اسکران در باب عکاسی کرد م و به مسأله حقه قمت، بازنمای و ن تمندی نزد او پرداخته م. نوشتار بعدی بخش دوم گفت و گو با رهام شه راز و ادامه مباحث «عکاس- مولف» است در انتهای ان گفت و گو تلاشهای رهام شه راز برای صورت بندی فرض ه عکاس- مولف در تألف و نگارش و همچن ن تروج و شکل دادن آن در دانشگاه و تدریس را با نگاهی انتقادی بررسی کرد م. نوشتار سوم، بخش دوم مقاله «تاریخ مختصری از نظرهای عکاسی» به قلم ساین تی. کر بل با ترجمه حسن خوبدل است. در بخش نخست مقاله، مهمتر ن آراء و نظرات انتقادی در زمه نه عکاسی از نخستین روزهاش تا دهه 1980 بررسی شده بود و در بخش دوم مهمتر ن آراء انتقادی در سالهای پس از دهه 1980 تا امروز بررسی شده است. «پد اداریشناسی عکس» چهارم ن نوشتار به قلم ال. سباستین پرسل و ترجمه زانار بلوری است. مولف در ان مقاله علاوه بر بررسی هشت خصصه ذاتی عکاسی، م کوشد بر اساس آرای چند فلسوف موانع موجود بر سر راه تحلیلی پد اداریشناختی عکس را بردارد. صدانبوی در نوشتار پنجم با عنوان «عکاسی هنری و مسألهای به نام عکاسی» بر کارکرد پارادوکسوار «عکاسی هنری» در «عکاسی هنری» متمرکز شده است. نوشتار پانی با عنوان «موسیقی و عکاسی: فرآیند، محتوا و انتشار» مقالهها است به قلم «شارلوت کاتن» با ترجمه داروش عسگری و مریم عسگری. مولف در ان مقاله م کوشد با بررسی تغییرات حاصل در شهوه تولد و ارائه آثار هنری و غرق شدن تا تانک آنالوگ- عکاسی و موسیقی- به فلسفه پدایش فن آوریهای دیجیتال در ان حوزه بپردازد. در آخر ام دوارم با آری استادان، دوستان و همکاران متخصص، دفترهای بعدی فلسفه عکاسی پربارتر از پیش منتشر شوند.